

Uitleg en verkondiging zondag 6 december 2020 – Osdorp-Sloten

ds. Martijn van Leerdam

Inleiding

De grote, oude eikenboom krabde zich achter zijn oor. Ik weet niet wat het is, vandaag, vroeg hij zich af. Mijn bladerdek voelt niet zo fris. Aan het weer ligt het toch niet. Vanmorgen was het een beetje koud, maar nu de zon doorbreekt, is het gewoon weer een fraaie nazomerdag.

Nou, om eerlijk te zijn voel ik mij niet zo best, zei de eikenboom twee weken later tot de duif die in zijn takken zat. Hoewel het maar blijft regenen, verdrogen mijn bladeren en worden ze bruin aan de rand. Ik weet niet wat het is. Het kon weleens zijn dat er iets te veranderen staat.

Nee maar, mijn beste eik, sprak de specht, nog eens twee weken daarna. Het lijkt wel alsof een kleuter je bladerdek geschilderd heeft. Ik zie alle kleuren door elkaar. De eik deed er het zwijgen toe.

In het voorjaar landde zowel de duif als de specht opnieuw in de takken van de grote, oude eik, en zag het er toch weer heel anders uit.

Seizoenen

Beste mensen in de kerk, beste kijkers en luisteraars thuis; beste Fanny en Hilda, jullie spreek ik in het bijzonder aan vandaag.

De seizoenen kennen we allemaal. We weten allemaal dat bomen hun bladeren verliezen, en dat er toch, op een zekere dag, weer nieuwe knoppen te vinden zijn.

Ook de seizoenen van het leven kennen wij. Er is geen mens die nooit eens een crisis doormaakt. Het klinkt misschien hard – maar ieder kind op aarde leert niet alleen wat liefde, plezier en lachen is – maar ook angst, verwarring en pijn.

Hoe hard het ook is, deze ervaring brengt ons bij elkaar. Alle uiteenlopende mensen van onze tijd. En ook mensen door de tijden heen. Zoals ons, en mensen uit de tijd van dit boek.

Bijbel

Over twee van die mensen gaat het vandaag. Jesaja is een profeet, en profeten zijn steeds op zoek naar nieuw perspectief. Profeten zijn mensen die op zoek zijn naar de knoppen van de grote eikenboom, ook als het nog midden in de winter is.

Nu hebben profeten soms wel een slechte naam: onheilsprofeten noem je dat. Dat komt omdat zij diep doordrongen zijn van alles wat er aan ontbreekt, voor alle misstanden die er in de wereld zijn.

Ook Jesaja wrijft de problemen behoorlijk in, bij de machthebbers van zijn tijd. Hij staat bekend om zijn heftige overdrijvingen.

Toch, of misschien wel juist daarom, is Jesaja altijd op zoek naar nieuw perspectief. (Naar de knoppen in de boom.)

Profeten hebben nóg een belangrijk kenmerk. Je zult Jesaja nooit horen beweren dat hij zelf de belichaming is van een nieuw begin. Nee, profeten wijzen vooruit. Naar wie of wat er nog komt.

Profeten hebben dus drie kenmerken: ze uiten heftige kritiek, want ze zijn diep doordrongen van de misstanden; ze zoeken naar een nieuw perspectief, naar de knoppen in de boom; en ze wijzen vooruit. Je zou kunnen zeggen: profeten hebben gevoel voor de winter, maar zoeken steeds naar de eerste tekens dat de lente komt.

We hebben zojuist nóg een profeet gehoord, en die komt uit een ander deel van dit boek. Dat is Johannes de Doper.

Ook Johannes de Doper ziet dat er nogal wat aan ontbreekt in zijn tijd. Hij is er vast van overtuigd dat er veel zal gaan veranderen. En dat dat ook hard nodig is. Dit tot ergernis van de heersende macht, de Farizeeën, de vertegenwoordigers van het religieuze gezag. ‘Wat een onheilsprofeet’, denken zij bij zichzelf.

Maar ook Johannes de Doper zoekt naar perspectief. Naar hoop op een nieuw begin. Daarom wijst hij vooruit.

‘Wie denk je wel niet dat je bent?’, vragen de Farizeeën hem. Ze denken dat Johannes een messiascomplexje heeft. Dat komt nogal eens voor in het heilige land – toen ook al – en nog steeds zijn veel mensen geneigd om te denken dat ze onmisbaar zijn. (Ik ook weleens, eerlijk gezegd.)

Maar Johannes antwoordt, zonder omhaal: ‘Ik ben niet de messias.’ En vervolgens wijst hij vooruit, naar wie er nog komt. Kijk, daaraan herken je nou een profeet.

Boodschap

Is Jezus die Messias, die een nieuw begin met de wereld heeft gemaakt?

Is de betekenis van Jezus zo groot, dat hij na tweeduizend jaar nog altijd de centrale persoon in de wereldgeschiedenis en van ons eigen leven moet zijn?

Is Jezus degene naar wie elke profeet bewust of onbewust vooruit gewezen heeft – en nog altijd naartoe vooruit wijst, als het om zijn wederkomst gaat?

‘Ja’, zegt bijna iedereen in de geschiedenis van de kerk.

Jezus is de Messias, die een nieuw begin met de wereld heeft gemaakt.

De betekenis van Jezus is zo groot, dat hij na tweeduizend jaar nog altijd de centrale persoon van de wereldgeschiedenis –en van ons eigen leven– zou moeten zijn.

Jezus is degene naar wie naar wie elke profeet bewust of onbewust vooruit geweest heeft – en waar elke profeet nog altijd naartoe vooruit wijst, als het om zijn wederkomst gaat.

Zo wordt er traditioneel in de kerk gedacht.

Toch weten de Farizeeën niet wie hij is. Toch hebben veel christenen, zijn volgelingen, nou niet zo overvloedig in de Geest van Jezus geleefd. En toch herkennen ook wij hem meestal niet, in het leven van alledag.

Kritiek

‘Midden onder u staat Hij, die gij niet kent.’

Zo formuleert Huub Oosterhuis het in zijn bekende gezang.

‘In uw midden is iemand die u niet kent.’

Zo zegt Johannes de Doper dat, een tikje minder poëtisch, maar wel eenvoudiger.

‘Dat is hij die na mij komt, en die veel groter is dan ik.’

De bijbel getuigt van een onzichtbare God. Door de eeuwen heen heeft de kerk getuigd van een onzichtbare God. En ook wij zoeken – naar een onzichtbare God.

Nu zult u misschien zeggen: ja, maar Jezus komt toch op aarde als een kind, een mens van vlees en bloed? Hij heeft toch gewoon rondgelopen, net als wij? Zichtbaar, tastbaar, menselijk?

Dat is waar. En toch zagen de meeste mensen niet goed wie hij was. Zelfs degenen die er met hun neus bovenop stonden hadden het mis.

En dat terwijl Jezus overal kan zijn. In de knoppen die in de lente doorbreken, de knoppen van de grote eikenboom – maar misschien ook wel in de rottende bladeren van de herfst. Bij spelende kinderen op het schoolplein en op straat – maar misschien wel net zozeer bij kwetsbare ouderen in een zorgcentrum. In de heiligen van vroeger, en de rolmodellen van nu – maar mogelijk net zo in de straatschoffies van Nieuw-West, die drugs dealen en vernielingen aanrichten. Of niet? Kan Jezus, kan God, op al die verschillende plekken zichtbaar zijn?

‘Met de stemmen van kinderen en zuigelingen toont U uw macht’, staat er in de bijbel vermeld, in psalm 8. En elders verschijnt God in de vorm van een zacht briesje; daarin gaat hij voorbij.

De mensen in de omgeving van Jesaja zien de knoppen van de grote eikenboom nog niet. De Farizeeën, die Johannes de Doper ondervragen, hebben hun ogen dicht. Ook voor ons is het steeds opnieuw de kunst om open te gaan, ondanks alles wat ons daarvan weerhoudt.

In de praktijk

Fanny en Hilda, vandaag worden jullie bevestigd in een kerkelijk ambt. Daarom richt ik mij, tot slot, in het bijzonder tot jullie twee.

Maar ik wil u allen er graag aan herinneren dat wij in feite allemaal ambtsdragers zijn. Want in gelijke mate worden we allemaal geroepen om getuigen te zijn van de onzichtbare God. Om te getuigen van zijn Koninkrijk, dat komt.

Dus beste oude en nieuwe ambtsdragers van de kerk, onthoud dit: het is niet erg als je het heilig vuur soms verliest. Wie zich vastklampt aan een onzichtbare God, moet weten dat het ook weleens eenzaam kan zijn.

Soms is de liefde sterk, en weet je tot in het diepst van je ziel dat je deel bent van een groter geheel. En soms, met name als het winter is, dan kan het koud en eenzaam zijn. Dan is het net alsof je iets ontnomen is. Alsof je het niet meer in je hebt.

Denk dan aan deze woorden: ‘midden onder u is Hij, die gij niet kent.’

Zoek dan, steeds opnieuw, naar perspectief. Zoek naar de knoppen in de boom.

Slik je kritiek niet in. Dat hebben de profeten ook nooit gedaan. Maar wees altijd bereid tot gesprek.

En wijs vooruit. De grote lente komt vanzelf. Daarop bereiden wij ons voor.

Als je je soms afvraagt wat je moet doen, in het leven of in de kerk, en je weet niet hoe het verder moet; dan is dit het meest eenvoudige antwoord dat er is: bereid je voor op de lente die komt.

Met alles wat je hebt. Met alles wat je bent. Met de ogen gericht op de liefde van God – en Zijn koninkrijk – ook als je voeten diep in de modder staan geplant.

Dat is wat ik jullie vandaag op het hart drukken wil. Niet namens mezelf, maar in de naam van de Vader, de Zoon, en de heilige Geest.

Amen.